

Ciència ESCOLA, ÈTICA I CIÈNCIA

El premi Ètica i Ciència de la Fundació Víctor Grífols i Lucas es convoca per distingir projectes educatius que fomentin l'ètica en la ciència

LAURA PINYOL

Cultivar el talent científic dels professionals del futur i fer-ho des del compromís ètic. Amb aquest propòsit, la Fundació Víctor Grífols i Lucas engageja la tercera edició del premi Ètica i Ciència, que aquest any amplia la convocatòria a tots els centres d'ensenyament de l'Estat. La dotació econòmica es destina a donar continuïtat a projectes educatius que fomentin la reflexió dels alumnes sobre les implicacions ètiques de la ciència. Per a Núria Terribas, directora de la Fundació i amb una experiència de més de vint anys en el terreny de la bioètica, la distinció serveix per "donar un altre horitzó a les àrees de coneixement de l'educació secundària, fent connectar filosofia i ciència, per exemple".

L'existència d'un marc regulador en la recerca professionalitzada "ja inclou totes aquestes qüestions", però un dels objectius de la Fundació és, precisament, "introduir-les des de la base perquè els futurs investigadors interioritzin aquests valors com a transversals en la vida de les persones".

La Fundació atorga tres premis, de 5.000, 2.500 i 1.000 euros, que reconeixen i donen suport a projectes educatius que fomentin la sensibilitat i la reflexió dels alumnes al voltant de les implicacions ètiques de la investigació científica, de l'aplicació tecnològica de la ciència i les repercussions socials i sanitàries. Les anteriors convocatòries van ser un èxit perquè "els projectes premiats ja tenien una trajectòria prèvia" i han contribuït a "reconèixer propostes de llarg recorregut". Les candidatures, per tant, poden ser projectes educatius que s'estiguin duent a terme en l'actualitat o que es vulguin implementar en un futur, i poden ser projectes destinats a un sol curs escolar o bé aplicables a tot el centre; activitats concretes o projectes transversals. El jurat es fonamentarà en criteris com la innovació metodològica, l'impacte del projecte, el desenvolupament de les capacitats dels alumnes, la utilització eficient dels recursos i l'aplicabilitat del projecte en altres centres.

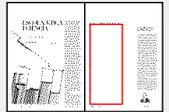
En l'edició de l'any passat, el primer premi va ser per a l'IES Fontanelles de les Borges del Camp (Baix Camp), pel projecte *Joc de rol a l'hospital*; per a l'Institut Juan Manuel Zafra de Barcelona, per *Fer ciència per comunicar ciència*, i per a l'Escola Sant Gervasi Cooperativa, per la iniciativa *La donació de sang i de teixits, ètica científica i realitat social*.

JOC DE ROL

La idea de fer un joc de rol va ser del professor de ciències naturals i biòleg Joan Lupiáñez, que, amb l'aparició de la matèria comuna de ciències per al món contemporani, va veure's amb la necessitat de generar materials per treballar amb els alumnes de primer de batxillerat, tot i que també s'ha utilitzat, posteriorment, en la matèria

GETTY

optativa de biologia i geologia de 4t d'ESO. Aquesta primera matèria pretenia acostar el món científic a tot l'alumnat que segueix una formació superior. "Encara que els sistemes educatius separen coneixement de ciències i lletres, és una separació falsa", defensa Lupiáñez. Per això va posar en marxa aquests "materials", per donar "una visió del món del coneixement com un tot", de manera que els alumnes poguessin acostar-se als "problemes reals" des dels punts de vista social, científic o ètic.

Una altra de les motivacions va ser "convertir l'ètica en eix vertebrador per als futurs professionals". Però la idea del joc de rol es basa en el fet que "l'experimentació personal" aporta molts més coneixements de qualitat que no "la memorització". Tenint en compte que qui més qui menys està en contacte amb el món sanitari o amb persones malaltes o té accés a informacions en mitjans que exposen decisions mèdiques, el joc es planteja des de "l'opinió". "Ser capaç d'argumentar, de dialogar, d'arribar a consensos, sense alçar la veu, conèixer els principis bioètics que marquen les decisions sanitàries" eren alguns dels principals objectius.

Tanmateix, per a Joan Lupiáñez una de les constants més destacables és que "l'alumne pugui disfrutar del procés d'aprenentatge". La distinció del guardó també serveix per posar donar valor a la feina de tot el claustre, "és una empenta d'ànim, sens dubte". La dotació econòmica ha servit per iniciar un nou projecte amb alumnes de 3r d'ESO, previst per al curs 2016-2017. Ara un dels pròxims objectius per a Lupiáñez seria aconseguir que aquest joc de rol es convertís en un "joc físic de cartes" editat per alguna editorial que en fes una eina útil per a tots els nivells educatius, cicles formatius o, fins i tot, graus universitaris.

COMUNICAR CIÈNCIA

Fer ciència per comunicar ciència des de primer d'ESO: aprendre a pensar, llegir, fer, parlar i escriure ciència, de l'Institut Juan Manuel Zafra de Barcelona, va rebre el segon premi. "L'existència de la convocatòria –explica Maria del Pilar Menoyo, directora del centre– ens va semblar una bona excusa per fer una reflexió del que fèiem, per què ho fèiem i com ho fèiem". El projecte ja existia. "Les bases es pot dir que van iniciar-se el curs 1989-90", quan, amb la implantació de l'ESO, el claustre de l'escola ja va formar-se com a professorat de ciències i matemàtiques. L'exercici va servir per "recollir l'experiència acumulada en tres pilars: el bagatge construït, fer relleu amb companys joves amb molta empenta i, finalment, divulgar la bona feina feta des de l'institut".

Precisament en el curs anterior ja s'havia impulsat una revisió sobre la

web i quina "repercussió" tenia entre la comunitat educativa i els visitants. Aquest document previ va servir per "aportar experiències per aprendre els uns dels altres" i va ser sobre aquesta base que es va presentar el projecte guanyador amb l'objectiu que "des de diferents matèries i punts de vista del professorat es fomentés la competència científica i la competència lingüística en les classes i actuacions". Per tant, el projecte volia impulsar "la recerca des de la mirada crítica de la realitat, la creativitat i l'enginyer per trobar camins respectuosos, obrint-ne de nous, i aprofitar marcs de comunicació dels resultats obtinguts". Per a Menoyo, al final, resulta clau que "fer ciència i comunicar-la" en el context de secundària s'ha de sustentar en "el coneixement compartit, la investigació sobre el món que ens envolta, el treball cooperatiu i un ús més sostenible dels recursos". És a dir, hi prenen part totes les matèries curriculars, des de les ciències fins a la filosofia, però també algunes de les activitats extraescolars, les activitats temàtiques –com la setmana de la ciència– o les sortides i visites a centres de recerca.

La recepció del premi no ha suposat només "un motiu d'alegria i un motor d'emocions positives". També ha sigut una oportunitat per compartir i aprendre del conjunt de la comunitat educativa i fer difusió de la manera de fer, "de superar reptes", de l'Institut Juan Manuel Zafra. Així mateix s'ha presentat al primer congrés CTEM (Ciència, Tecnologia, Enginyeria i Matemàtiques), organitzat per la Generalitat Valenciana al maig, i serà ressenyat en el Congrés Català d'Educació Matemàtica d'aquest juliol a Barcelona. Amb els diners rebuts de la Fundació Grífols, s'ha subvencionat també la participació de cinc alumnes a l'Exporecerca Jove del 2016 i les matrícules per al Congrés Català de Matemàtiques.*

Alguns dels alumnes guanyadors del premi que impulsa la Fundació Grífols. FUNDACIÓ VGL